

Projekt “Kinnipeetavate keeleõpe ja lõimumistegevused” (2021-2027.4.07.23-0010)
Abikõlblikkuse periood 01.09.2023 – 31.12.2029
Elluviija: Justiitsministeeriumi vanglate osakond

TAT tegevuste detailne kirjeldus perioodil 01.01.2025–31.12.2025

1. TAT otsesed tegevused

1.1. Projektijuhtimine

ESF+ projekti „Kinnipeetavate keeleõpe ja lõimumistegevused“ (edaspidi *Projekt*) juhib üks projektijuht, kelleks on alates 14.09.2023 Emma Bachmann.

TAT sisutegevustel on peamised vastutajad, kelleks on projektijuht Emma Bachmann (emma.bachmann@justdigi.ee) ja Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakonna nõunik Triin Salomets (triin.salomets@justdigi.ee).

07.03.2024 liitus projektimeeskonnaga 0,25 koormusega kommunikatsioonispetsialist Elis Maria Oldekop (elismaria.oldekop@justdigi.ee) kelle ülesanne on ellu viia Projekti teavitustegevusi. Sama kommunikatsioonispetsialist täidab teavitustegevuse ja kommunikatsiooniga seotud ülesandeid veel (eeldatavasti alates 01.01.2025) 0,75 koormusega ESF+ projektis „Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine“. Kommunikatsioonispetsialisti tasustamine toimub vastavalt koormusele erinevatest rahastusallikatest. Kommunikatsioonispetsialisti ülesanded Projektis on koostada kommunikatsiooni aastaplaan ja hoida asjaosalisi sellega jooksvalt kursis ning aidata kaasa teavitustööle, mis on suunatud kahe eesmärgi saavutamisele: 1) muuta kinnipeetavate lõimumise teemad ühiskonnas nähtavamaks (nt Integratsiooni Sihtasutuse (INSA) üritustel) sõnumiga, et keeleõppe ja lõimumistegevused vanglates ei erine vabaduses läbiviidavatest, sest õigusrikkujate liikumisvabadus on piiratud üksnes ajutiselt; 2) kinnipeetavate ja vanglateenistujate teadlikkuse tõstmine keeleõppe ja lõimumise olulisusest, sh kogu ühiskonnale pikas perspektiivis tekkivast lisaväärtusest ning seosest julgeolekuga.

2025. a I-II kv on planeeritud projektijuhtimisse kaasata 0,25 osakoormusega täiendav projektijuht, kes täidab tegevuste läbiviimisega seotud tehnilisi ülesandeid: Projekti

maksetaotluste koostamine ja tõendamine; arvestuse pidamine Projekti eelarve täitmise üle (andmebaasi täiendamine vastavalt maksetaotlustele Projekti tegevuste kaupa); Projektiga seotud tegevuste elluviimiseks pakkumiste võtmine (nt koolitusruumid, toitlustus, tõlge, trükised jms), hinnavõrdlus ja pakkujatega kokkulepete tegemine; projektijuhi abistamine sündmuste läbiviimisel. 2025. a alguses hinnatakse, kas ning millises ulatuses oleks vaja järgnevatel Projekti aastatel osakoormusega projektijuhti kaasata.

Täiskoormusega projektijuhi (Emma Bachmann) ülesandeks jääb Projekti tegevuste sisuline elluviimine, sh TAT käskkirja järjepidev analüüs ja vajadusel muudatusettepanekute esitamine, hangete ja väikeostude koostamine ja pakkumuste hindamine, lepingu täitmise üle järelevalve pidamine, suhtlemine partneritega, uute partnerite leidmine, keeleõppe ja lõimumistegevuste valdkonna arendamine, sh koostöö vanglate osakonna ja Integratsiooni Sihtasutusega, kommunikatsiooni tegevuskava koostamine koostöös kommunikatsioonispetsialistiga jmt.

2025. aastal planeeritud projektijuhtimise kulude prognoos:

Projektijuhtimine	76 405,50
sh projektijuht	53 790,00
sh osakoormusega projektijuht (0,25)	10 371,00
sh kommunikatsioonispetsialist (0,25)	12 244,50

1.2. Sisutegevused

1.2.1. Keeleõpe

2025. a I–II kvartalis on peamiseks tegevuseks hankedokumentide ettevalmistamine ja III–IV kvartalis iseseisva keeleõppe pesa hankelepingu sõlmimine; I–IV kvartalis juba toimivate keelekohvikute lepingute pikendamine ning keelekohvikute jätkamine kõigis vanglates; vajadusel TAT käskkirja muutmise taotluse esitamine rakendusasutusele. Planeeritud on viia läbi üks riigihange ning jätkata olemasolevate keelekohvikute hankelepingutega:

- 1) iseseisva keeleõppe pesa loomine igasse vanglasse

Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi keelepoliitika osakonna peaeksperdi Kätlin Kõveriku, Integratsiooni SA keeleõpet toetavate tegevuste valdkonnajuhi Mari Sieberki ning Sisekaitseakadeemia vanemlektori ja keeleõpetaja Silvia Luigega valmistatakse 2025 I poolaastal ette vangla iseseisva keeleõppe pesa hanke tehniline kirjeldus. Iseseisva keeleõppe pesa 3 peamist eesmärki on: a) anda senisest suurem vastutus keeleõppijale endale; b) muuta keeleõppe kulutõhusamaks ja jätkusuutlikumaks; c) võimaldada keeleõpet ka neile kinnipeetavatele, kellel erinevatel põhjustel ei ole võimalik rühmategevustes osaleda. Keeleõppe pesa koosneb algse plaani kohaselt kolmest alajaotusest: 1) täiskasvanute õpioskuste arendamise ja keeleõppe meetodikate koolitused (järelvaadatavad) ja õppematerjalid; 2) eesti keele õppe materjalid (sh audiovisuaalsed materjalid ja videoloengud); 3) Eesti kultuuri ja ühiskonda käsitlevad infomaterjalid, mis ühtlasi toetavad keeleõpet ning motiveerivad muu emakeelega inimesi osalema Eesti ühisel infoväljal. Kuna tegemist on innovatiivse hankega, siis täpsemat kirjeldust ei ole hetkel võimalik anda. Parima innovaatilise lahenduse leidmiseks ongi planeeritud kogenud valdkondlike ekspertide kaasamine ja pikem

hanke lähteülesande koostamise periood, sh turu-uuringu läbiviimine. Vanglate iseseisva keeleõppe pesa hanke eeldatav maksumus on 80 000 eurot.

- 2) keelekohvikud e osaoskusi ja aktiivset keeleoskust toetavad tegevused kõigis vanglates

2025. a jätkuvad kõigis kolmes vanglas 2024 hangitud (RH registri viitenr 280361) ja käivitatud keelekohvikud (kokku 13 kohvikut; igas kuni 20 osalejat). 2024 novembris sõlmitud viiekuulisi hankelepinguid on võimalik pikendada neljal korral. Lepingupartneritega tihedas koostöös on tegevused eesmärgipäraselt käivitunud ning mõlemal osapoolel on hetkel huvi lepingut pikendada. Keelekohvikutes emakeelega osalejate osalemise võimaldamiseks esitatakse TAT käskkirja muutmise taotlus.

Keelekohvikutes toetatakse eesti keele õpioskuste kujunemist ning seeläbi suurendatakse inimeste aktiivset osalust Eesti ühiskonnas; praktiseeritakse aktiivselt eesti keelt ning toetatakse osalejaid, et ületada eesti keeles rääkimise hirmust tulenev psühholoogiline barjäär. Alates 2025 on kõigis vanglates koostöös Eesti Kunstiakadeemiaga kujundatud ja sisustatud spetsiaalsed keelekohviku ruumid, mis toetavad aktiivse keelekasutuse arendamist.

3) Kasutajauuring kinnipeetavate seas (RH registri viitenr 271198)

Koostöös ESF+ „Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamise“ projektijuhhi Peter Gornischeffiga valmistati ette ja viidi läbi vanglateenistuse kasutajauuringu hange, hankeleping sõlmiti 05.09.24; lepingutasust kaetakse Projektist 30% e 10573, 37 eurot koos käibemaksuga. Uuringu eesmärk on kaardistada kinnipidamisel viibivate inimeste vajadused ja võimalused mh seoses riigikeele õppega. Uuringutulemused aitavad täpsustada TATi raames planeeritavate teenuste ja uute lahenduste hangete lähteülesandeid, et TATi elluviimisel pakutavad keeleõppe ja lõimumistegevused oleksid võimalikult kasutajakesksed ja tõhusad. Kasutajauuringu valmimise tähtaeg on 30.01.25.

Eesmärk on 2025 III kv iseseisva keeleõppe pesa hange välja kuulutada ning läbi aasta jätkata keelekohvikute läbiviimist kõigis vanglates. Indikatiivselt panustavad 2025. aastal keeleõppe tegevused väljundnäitajasse 260 ühiku võrra.

2025. aastal planeeritud kulude prognoos tegevuste kaupa:

Kinnipeetavate keeleõpe	180 000,00
sh keelekohvikud kõigis vanglates	90 000,00
sh kasutajauuring kinnipeetavate seas	10 000,00
sh iseseisva keeleõppe pesa loomine kõigisse vanglatesse	80 000,00

1.2.2. Lõimumistegevused

2025. a I–II kvartalis toimub 2024.a hangitud kasutajakeskse infomaterjali *Kinnipeetava teekond vanglas* väljatöötamine, tööd võetakse vastu III kv; I-IV kv toimuvad kõigis vanglates 2024 hangitud õigusküla hoiakuid ja riigiidentiteeti tugevdavad lõimumistegevused. Uusi lõimumistegevuste riigihankeid 2025. a ei ole planeeritud.

- 1) kasutajakeskse infomaterjali *Kinnipeetava teekond vanglas* väljatöötamine

Jätkatakse kasutajakeskse infomaterjali väljatöötamisega. Lõimumistegevuste üheks olulisemaks eesmärgiks on soodustada ebapiisava eesti keele oskusega elanike otsesuhtlust riigiga – et riigi saadetud sõnum ei moonduks läbi rahvuskaaslase tõlke ning inimene tunnetaks isiklikku sidet riigiga. Mida keerulisem on poliitiline olukord (sh välispoliitiline), seda olulisem on, et kõigil elanikel oleks võimalus, motivatsioon ja võimekus iseseisvalt osaleda Eesti ühisel infoväljal. Ühise informuumi tegevuste planeerimisel ja läbiviimisel tehakse koostööd KuMi kultuurilise mitmekesisuse osakonnaga, kes planeerib samasisulisi tegevusi vabaduses.

Ühise informuumi esimeseks hankeks oli 2024 kasutajakeskse juhendmaterjali *Kinnipeetava teekond vanglas* väljatöötamine: erinevatest õigusaktidest ning dokumentidest koondatud visualiseeritud, lihtsas eesti keeles ja kasutajakeskselt disainitud juhendmaterjal kogu kinnipeetava teekonna ehk vangistuse perioodi kohta. Muutes kinnipeetavatele suunatud info paremini ligipääsetavaks, kasvab isikute autonoomia enda elukäiku muutvate otsuste tegemisel ning riigiga suhtlemisel. Lihtsas eesti keeles ja kasutajakeskselt õigusdisaini (Legal Design) põhimõttel loodud materjalid toetavad igapäevast keelepraktikat ning toovad ka väiksema keeleoskusega inimesed eestikeelsele infoväljale. Projekti sihtrühma kaasates töötatakse välja kasutajakeskne infomaterjal, mille ühe väljundina valmivad vanglate seintele lihtsas eesti keeles ja visualiseeritud suunised. Väljatöötamise kestus on u kaheksa kuud ning Projektis osaleva sihtrühma suurus on u 15 kinnipeetavat, kes on kaasatud infomaterjali väljatöötamise: a) esmased intervjuud kasutaja vajaduste ja võimete väljaselgitamiseks; b) loodava prototüübi testimine; c) testimise põhjal tehtavate kohanduste jaoks sisendi andmine. Projekti on planeeritud kaasata kinnipeetavaid kõigist kolmest vanglast. Infomaterjali koostab MTÜ Balti Uuringute Instituut koostöös Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakonnaga, kuna visuaalset infomaterjali kasutavad vanglas kõik kinnipeetavad, sh kelle suhtlusbarjäär võib olla tingitud kõrgeast, kognitiivsest häirest, vähesest funktsionaalsest kirjaoskusest, vähesest motiveeritusest, madalast haridustasemest või vaimse tervise häirest. Käesoleva seisuga viibi vanglates u 1700 kinnipeetavat, kellest ligi pooled moodustavad Projekti sihtrühma ehk muu emakeelega vahistatud ja kinnipeetavad Projekti TAT käskkirja mõistes. Sellest tulenevalt rahastatakse Kinnipeetava teekonna hange ligikaudu võrdsete osadena Projektist ning riigieelarvest – hanke (RH registri viitenr 277179) kogumaksumus käibemaksuta on 39 000 eurot, millest 19 500 on Projekti kulu. Lepingu tähtaeg e tööde valmimise tähtaeg on 19.07.2025.

Kuna tegemist on innovaatilise lahendusega, siis kokkuleppel lepingupartneriga konsulteeritakse vajadusel jooksvalt ka TalTechi õigusdisaini edendava teaduri Ebru Metiniga, kelle eelnev nõusolek selleks on olemas Tööde viimases etapis kaardistatakse kasutajakeskse infomaterjali võimalikud edasiarendused (sh interaktiivsed). Kuna tegemist on interdistsiplinaarse ja innovaatilise arendustööga, mis on suunatud sotsiaalse kaasatuse suurendamisele, siis kaalutakse hiljem ka sellekohase teadusartikli kirjutamist (võimalus avaldada rahvusvahelises akadeemilises õigusdisaini väljaandes).¹

2) õiguskuulekaid hoiakuid ja riigiidentiteeti tugevdavad lõimumistegevused kõigis vanglates

Tallinna ja Viru vanglates jätkuvad 2024 hangitud (RH registri viitenr 282552) ja käivitatud lõimumistegevused. Tartu Vanglas käivituvad lõimumistegevused 2025 jaanuaris (RH registri viitenr 285522). Lõimumistegevuste kuuekuulisi hankelepinguid (osalejate sihtmääruga 300 in) on võimalik pikendada neljal korral. Lepingupartneriga tihedas koostöös on tegevused

¹ [Legal Design Journal – The first online journal dedicated solely to Legal Design](#)

eesmärgipäraselt kävitunud ning mõlemal osapoolel on hetkel huvi lepingut pikendada. Kuna tegemist on vanglas täiesti uue regulaarse tegevusega, mis kaasab koostööpartneritena ka Eesti kultuuriasutusi, siis esimese lepinguperioodi lõpus ning enne lepingu pikendamise otsust, tuleb analüüsida tegevuste toimimist, kultuuriasutuste kaasamise ulatust ning osalejate tagasisidet. Lõimumistegevuste eesmärk on läbi erinevate tegevuste tugevdada isikute sidet Eesti riigi ja väärtusruumiga, nt: Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse ning Euroopa Liidu õigusruumi tundmise koolitused; samuti kultuuriasutuste kaasamine, vestlusringide ja temaatiliste loengute korraldamine, sh juhendatud töötoad, mis toetavad üheaegselt lõimumist, keeleõpet ja mõne uue oskuse arendamist (nt käsitöö, sport, oskustöö). Hangete ettevalmistamisel tehtud koostöö raames konsulteeriti INSA spetsialistidega mh ka hinnastamise osas ning 12 kuu tegevuste (esmane lepinguperiood 6 kuud ning võimalik lepingu pikendamine järgnevak 6 kuuks) eeldatav maksumus on 266 000 eurot koos käibemaksuga (täpne hind sõltub realselt osalenute arvust ning osaletud tundide mahust).

Eesti kultuuriruumi ja ühiskonda tutvustavate tegevuste eesmärk on tugevdada muu emakeelega kinnipeetavate sidet Eesti info- ja väärtusruumiga, sh tõsta teadmisi Eesti riigist ja Euroopa Liidust ning parendada seeläbi isikute võimekust osaleda tööturul, hariduse omandamises ja ühiskonnas tervikuna.

Lõimumistegevused toimuvad vangla territooriumil, kuid lähtuvad KuMi, INSA ja teadusasutuste samasuunalistest tegevustest ning oskusteabest. Projekti tegevuste tulemusel kasvab sihtrühma teadlikkus Eesti ühiskonnast, kultuurist, keelest jms ning sealjuures võimaldatakse kõikidele vanglas viibivatele isikutele kultuurideülest suhtlust. Lõimumistegevustes rakendatakse uusi ja loovaid meetodeid, sh interaktiivseid lahendusi ning kaasatud on erinevad Eesti kultuuriasutused (mh Palamuse muuseum, Vabamu muuseum). Tegevuste läbiviimise kvaliteeti seiratakse paikvaatluse vormis koostöös INSA keeleõpet toetavate tegevuste valdkonnajahi Mari Sieberkiga.

Eesmärk on 2025 III kv vanglates kasutusele võtta kasutajakeskne infomaterjal Kinnipeetava teekond vanglas; jooksvalt jätkata 2024 novembris alanud õiguskulekaid hoiakuid ja riigiidentiteeti tugevdavate lõimumistegevustega kõigis vanglates. Indikatiivselt panustavad 2025. aastal lõimumistegevused väljundnäitajasse 400 ühiku võrra.

Nii keeleõpet kui lõimumist toetavate tegevuste seireks ning hanke ettevalmistamiseks toimuvad 2025 vältel täiendavad kohtumised INSA, KuMi ja teadusasutustega, samuti vanglateenistuse töötajatega (sh keeleõpetajad). Projekti mõlema tegevuse fookuse ajakohasena hoidmiseks osaleb projektijuht regulaarselt Riigikeele nõukoja kohtumistel ja teistel valdkondlikel aruteludel, konverentsidel jmt; samuti tutvub asjakohaste raportite, uuringute ja analüüsidega ning teiste riikide vanglateenistuste parima praktikaga, kaaludes selle kohaldamist lähtuvalt Eesti demograafilisest, rändelisest ja sotsiaalsest kontekstist. Vastavalt muutunud strateegilistest eesmärkidest ja vangla juhenditest keeleõppe vms tegevuste korraldamisel esitatakse vajadusel TAT käskkirja muutmise taotlus.

2025. aastal planeeritud kulude prognoos tegevuste kaupa:

Lõimumistegevused	290 000,00
sh õiguskulekaid hoiakuid ja riigiidentiteeti tugevdavad lõimumistegevused kõigis vanglates	266 000,00
sh kasutajakeskse infomaterjali <i>Kinnipeetava teekond vanglas</i> väljatötamine	24 000,00

Eelarves on arvestatud 2025. a käibemaksu tõusuga.

LISA – TAT eelarve kulukohtade lõikes ja aastate kaupa